

DERINIMO PAŽYMA

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ĮSTATYMO NR. I-464 VIENUOLIKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO IR 52 STRAIPSNIO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 53 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Institucijos, su kuria derinta, pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos nebuvo atsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos 2022-10-27 raštas Nr. (7.2.16E)3-6622	<p>1. Užsienio reikalų ministerijos nuomone, siekiant išlaikyti tinkamą atstovavimo atrankos komisijoje pusiausvyrą, projekte siūloma atrankos komisijos sudėtis galėtų būti tikslinama, t. y. numatoma, kad joje būtų atstovaujama ne tik teisėjų bei akademinėms bendruomenėms ir nacionalinei žmogaus teisių institucijai, bet ir kitoms institucijoms, Teisingumo ministerijai, įtraukiant šių institucijų deleguotų atstovų.</p> <p>Iš kitų valstybių praktikos matyti, kad analogiško pobūdžio atrankos institucijose dalyvauja ne tik teisėjų ir akademinės bendruomenės, bet ir valstybinės valdžios institucijų, kurių veiklos sritis susijusi su žmogaus teisių apsauga ar (ir) Europos Sąjungos reikalų koordinavimu, atstovai.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Atsižvelgdami į tai, kad pagal gerąsias praktikas atrankos procese reikėtų vengti galimos politinės įtakos, Įstatymo projektu siūloma atrankos komisiją sudaryti laikantis profesinio atstovavimo principo, t. y. ne iš politiniu pagrindu formuojamų, o iš teisminių ar su žmogaus teisių gynimu susijusių institucijų atstovų. Tokiu reguliavimu būtų sudarytos prielaidos užtikrinti kandidatų atrankos proceso nepriklausomumą nuo politinės valdžios institucijų, taip pat būtų išvengta abejonių dėl nacionalinių atrankos procedūrų skaidrumo.</p>
	<p>2. Siūlytume patikslinti projekto 53 straipsnio 3 dalį – aiškiau apibrėžti, koks turėtų būti atrankos komisijos įvykdytos atrankos rezultatas. Vertinant dabartinę formuluotę, kad atrankos komisija informuoja teisingumo ministrą apie „<i>kandidatus, atitinkančius Vyriausybės nustatytus kriterijus</i>“, galima suprasti, kad formalius atrankos kriterijus gali atitikti ne vienas, o keletas kandidatų. Kadangi minėtame straipsnyje kalbama apie atrankas į kelias skirtingas pareigas (ESTT</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>

	<p>teisėjo ar generalinio advokato, EŽTT teisėjo), ne visai aišku, ar atrankos komisija į tas pačias (pvz., ESTT teisėjo) pareigas gali atrinkti tik vieną, ar keletą kandidatų; jeigu keletą, tai kuriame iš tolesnių etapų būtų pasirenkamas vienas konkretus kandidatas iš atrankos komisijos atrinktųjų, atitinkančių Vyriausybės nustatytus kriterijus: ar jį (juos) pasiūlo teisingumo ministras, informuodamas Ministrą Pirmininką apie atrinktus kandidatus, ar Ministras Pirmininkas, teikdamas Vyriausybei nutarimo projektą dėl konkrečių kandidatų siūlymo.</p>	
	<p>3. Užsienio reikalų ministerija taip pat norėtų priminti, kad 2021 m. lapkričio 11 d. rašte Nr. (22.29E)3-7012, kuriame buvo teikiamos pastabos dėl Teisingumo ministerijos parengto ir išvadoms gauti pateikto Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo Nr. I-464 Vienuoliktojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, 52 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 53 straipsniu įstatymo projekto, atkreipė dėmesį į poreikį kartu su teikiamu projektu parengti ir teikti atitinkamą Seimo statuto pakeitimo projektą.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Teisingumo ministerijos nuomone, dėl Įstatymo projekto reikalingi padaryti Seimo statuto nuostatų pakeitimai yra susiję su Seimo teise pačiam nustatyti įstatymų ir kitų teisės aktų pateikimo, svarstymo ir priėmimo procedūras, tad reikiamų Seimo statuto pakeitimų parengimo iniciatyvos teisė priklausytų Lietuvos Respublikos Seimui.</p>
<p>Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos 2022 m. spalio 27 d. raštas Nr. (8D-3428)-2D-4133</p>	<p>1. (...) Iš Įstatymo projekto 3 straipsniu pildomo Vyriausybės įstatymo 53 straipsnio 3 dalies formuluotės nėra aišku, ar Ministras Pirmininkas teikia Vyriausybei projektą dėl siūlomo konkretaus kandidato ar dėl konkrečių kandidatų, t. y. ar Vyriausybė gali nutarimu siūlyti Respublikos Prezidentui pasirinkti, kuriam iš jos siūlomų kandidatų pritarti, ar Respublikos Prezidentas gali priimti sprendimą tik dėl konkretaus kandidato į konkrečią vietą. Taip pat nėra aišku, ar tuo atveju, kai Respublikos Prezidentui teikiamas kandidatų į Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus sąrašas (turi būti pateikiami trys kandidatai), Respublikos Prezidentas turi priimti sprendimą – pritarti ar nepritarti visam sąrašui ar gali pritarti tik keliems iš siūlomų kandidatų, taip įpareigodamas</p>	<p>Paiškinimas</p> <p>Įstatymo projektu nesiekama keisti galiojančios kandidatų siūlymo į ESTT narius tvarkos, siūloma tik nustatyti, kad analogiška tvarka būtų taikoma kandidatų į ESTT generalinius advokatus bei EŽTT teisėjus siūlymui.</p> <p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 52 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Vyriausybė, Respublikos Prezidentui pritarus, siūlydama kandidatus į Europos Bendrijų Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo teisėjus Seimo statuto nustatyta tvarka konsultuojasi su Seimu. Taigi, asmens siūlymui į</p>

	<p>Vyriausybę pateikti kitus kandidatus. Pažymėtina, kad Respublikos Prezidentas vertina, ar Vyriausybės pateikta kandidatūra atitinka tokio rango pareigūnui keliamus reikalavimus ir gali tinkamai atstovauti Lietuvos Respublikai (nepaisant to, kad paskirti teisėjai, kaip ir generalinis advokatas, veikia nepriklausomai ir nešališkai, tokių pareigūnų skyrimas yra valstybės narės teisinės kultūros atspindys), todėl Respublikos Prezidento dalyvavimas šių kandidatų atrankoje yra svarbi jo funkcijų, susijusių su užsienio politikos vykdymu, dalis.</p>	<p>nurodytų teismų teisėjus įstatyme yra nustatyti principai, grindžiami valdžių padalijimu bei kandidatų siūlyme dalyvaujančių pagrindinių valstybinės valdžios institucijų diskrecijos teise. Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlius kandidatą į ESTT narius ar kandidatų sąrašą į EŽTT narius, tiek Lietuvos Respublikos Prezidentas, tiek Lietuvos Respublikos Seimas turi diskrecijos teisę pasiūlytoms kandidatūroms nepritari. Tad pagal galiojantį ir siūlomą reguliavimą nesant visų valstybinės valdžios institucijų, dalyvaujančių kandidatūrų siūlyme, sutarimo dėl siūlomų kandidatūrų, Vyriausybė negalėtų teikti pasiūlytų kandidatūrų nuo Lietuvos Respublikos į atitinkamų teismų narius.</p> <p>Informuotina, jog yra papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>
	<p>2. (...) Nors siūlomu teisiniu reguliavimu yra atsisakoma valdžios institucijų atstovų dalyvavimo atrankos procese, tačiau atrankos komisijos daugumą sudaro tik pareigas einantys aukščiausiųjų teismų teisėjai, o šių teismų teisėjai dažniausiai ir yra pretendentai dalyvauti atrankose (pažymėtina, kad į pareigas siūlomi kandidatai turėtų būti ne tik aukščiausią teisinę kvalifikaciją ir įvairialypę profesinį patirtį turintys asmenys, bet taip pat turintys reikalingus kalbinius įgūdžius, gebėjimą dirbti komandoje tarptautinėje aplinkoje, taip pat kurių nepriklausomumas, nešališkumas, teisingumas ir principingumas nekelia abejonių). Siūloma atrankos komisijos sudėtis gali kelti interesų konfliktą tarp</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Siekiant atrankų profesionalumo, kartu išanalizavus Europos Sąjungos (ES) ir Europos Tarybos (ET) lygiu veikiančių patariamųjų komitetų, vertinančių pateiktų kandidatų tinkamumą užimti atitinkamo teismo teisėjo pareigas, praktiką, Įstatymo projektu siūloma atrankos komisijas sudaryti laikantis profesinio atstovavimo principo, tai yra iš teisminių ar su žmogaus teisių gynimu susijusių institucijų atstovų. Manome, jog siūloma nustatyti atrankos komisijų sudėtis atitiktų ir ES bei ET lygiu</p>

	<p>atranką vykdančių ir atrankoje dalyvaujančių asmenų, taip pat patvirtinti teismų sistemos uždarumą. Būtent dėl to, siūlytume į atrankos komisiją įtraukti visuomenės atstovus (atkreipiame dėmesį į tai, kad Lietuvos teisininkų draugija nėra tinkamas visuomenės atstovavimo pavyzdys), pvz., galima būtų atsižvelgti į Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos sudėties ypatumus, ir taip pat įtraukti bent kelis mokslo institucijų atstovus (komisijoje galėtų dalyvauti ne tik teisininkai, bet ir pvz., kalbininkai ir pan.). Pažymėtina, kad mokslo institucijos gali komisijos veikloje siūlyti dalyvauti ir jau pareigas neįnantiems, tačiau didelį indelį teisės kūrimo ir aiškinimo palikusiems asmenims, turintiems ir darbo patirties atitinkamose institucijose, kas neabejotinai sustiprintų kandidatų atranką.</p>	<p>pateiktas rekomendacijas dėl kandidatų atrankos komisijų sudėties. Pagal ET rekomendacijas už kandidatų atranką į EŽTT narius atsakinga komisija turėtų būti subalansuotos sudėties, jos nariai turėtų turėti pakankamai profesinių žinių, būti gerbiami ir pelnę pasitikėjimą, be to, jiems neturėtų būti daroma neteisėta įtaka. Pagal ES lygiu veikiančio patariamojo komiteto nuomonę nacionalinę atrankos komisiją turėtų sudaryti nepriklausomi ir reikiamą kvalifikaciją turintys asmenys, visų pirma, nacionalinių aukščiausiųjų teismų nariai.</p> <p>Taip pat norėtume pažymėti, jog Lietuvos teisininkų draugijos, kaip nepriekaištingos reputacijos teisės mokslininkus ir praktikus vienijančios organizacijos, dalyvaujančios teisėkūros procese, besirūpinančios mokslinių rekomendacijų įdiegimu teisėkūros bei teisinės praktikos srityje, siekiančios žmogaus teisių ir laisvių įgyvendinimo, aktyviai dalyvaujančios tobulinant teisinį mokymą bei švietimą, dalyvavimas atrankos komisijų veikloje būtų tinkamas visuomenės atstovavimo kandidatų atrankose į ESTT bei EŽTT narius pavyzdys, kartu užtikrinantis subalansuotą atrankų komisijų sudėtį. Norėtume pažymėti ir tai, jog didžioji dalis Lietuvos aukščiausiųjų teismų narių taip pat yra ir pripažintos kompetencijos teisės mokslininkai.</p> <p>Atsižvelgiant į pateiktus argumentus, manome, jog siūlomos sudėties atrankos komisijos užtikrins visapusišką kandidatų įvertinimą jų</p>
--	--	---

		<p>turimos profesinės kvalifikacijos, pasirengimo bei motyvacijos užimti konkrečių tarptautinių teismų narių pareigas kontekste.</p> <p>Galimi interesų konfliktai tarp atranką vykdančių bei atrankoje dalyvaujančių asmenų būtų sprendžiami atrankos komisijos narių nusišalinimo nuo konkrečių kandidatų vertinimo ar dalyvaujančių atrankoje asmenų nušalinimo atrankos komisijos nariams priemonėmis, kurias priėmus Įstatymą nustatys Vyriausybė detalioje atrankų tvarkoje.</p>
	<p>3. Įstatymo projekte nurodoma, kad atrankos komisija informuoja teisingumo ministrą apie Vyriausybės nustatytus kriterijus atitinkančius kandidatus. Teisingumo ministrui šį kandidatų sąrašą perdavus Ministrui Pirmininkui, šis, įvertinęs kandidatūras, nutarimo dėl konkrečių kandidatų siūlymo projektą teikia Vyriausybei. Iš siūlomo teisinio reguliavimo nėra aišku 1) kokia yra atrankos komisijos išvados teisinė galia, ar ji yra tik rekomendacinio pobūdžio ar saisto Ministrą Pirmininką; 2) kokiais kriterijais remiantis Ministras Pirmininkas pasirenka Vyriausybei siūlytinus kandidatus. Siūlytume papildyti atitinkamas įstatymo nuostatas, užkertant kelią galimiems atrankos proceso nesklaidumams ateityje.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>
<p>Teisėjų tarybos 2022 m. lapkričio 3 d. raštas Nr. 36P-124-(7.1.10. Mr)</p>	<p>1. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal siūlomus pakeitimus, atrankos komisija būtų sudaroma ne tik iš teisėjų (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo deleguotojo teisėjo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo deleguotojo teisėjo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo deleguotojo teisėjo, Teisėjų tarybos deleguotojo teisėjo), bet ir kitų deleguotų asmenų (Lietuvos advokatūros, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos, Lietuvos teisininkų draugijos deleguotųjų atstovų), kuriems nėra keliami jokie – nei nepriekaištingos reputacijos, nei išsilavinimo ar kvalifikacijos</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Pažymėtina, jog visų institucijų ar organizacijų, kurių atstovai būtų deleguojami į atrankos komisijas, nariams, pagal teisės aktus ar jas steigiančių aktų nuostatas yra keliami nepriekaištingos reputacijos, taip pat išsilavinimo reikalavimai. Šia informacija yra papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas.</p>

	<p>– reikalavimai. Atsižvelgiant į atrankos komisijos įgaliojimus</p> <p>– spręsti dėl Lietuvos Respublikos kandidatų į ESTT teisėjus ir generalinius advokatus, EŽTT teisėjus, Teisėjų taryba siūlo įtvirtinti keliamus nepriekaištingos reputacijos ir minimalius išsilavinimo ir (ar) kvalifikacijos reikalavimus atrankos komisijos nariams (ne teisėjams)</p>	
	<p>2. Teisėjų tarybos vertinimu, pagal siūlomus įtvirtinti atrankos komisijos bei Ministro Pirmininko įgaliojimus, Įstatymo projektu nėra sudaromos prielaidos užtikrinti kandidatų atrankos procedūros skaidrumą bei išvengti abejonių dėl kandidatų nepriklausomo nuo politinės valdžios institucijų. Kritikuotinos Vyriausybės įstatymo 53 straipsnio projekto nuostatos, kuriomis siūlomos sudėties atrankos komisija, kurioje dalyvautų aukščiausių Lietuvos teismų, Teisėjų tarybos deleguotieji teisėjai, turėtų vertinti tik kandidatų atitikimą formaliems (išsilavinimo, patirties, kompetencijos, reputacijos, kalbų mokėjimo ir pan.) reikalavimams. Įstatymo projektu Ministrui Pirmininkui paliekama diskrecijos teisė (nors ir motyvuotai, bet iš esmės – politinio ar asmeninio pasitikėjimo pagrindu) pasirinkti ir siūlyti kandidatus; taip programuojamas tik formalus atrankos komisijos vaidmuo kandidatų atrankos procese. Teisėjų tarybos vertinimu, sudaromai atrankos komisijai turėtų būti pavesta savarankiškai spręsti dėl siūlytinų kandidatų: atrankos komisija turėtų teikti ne tik kandidatų, atitinkančių nustatytus reikalavimus konkrečioms pareigoms eiti, sąrašą, bet atlikti ir kandidatų vertinimą. Siekiant užtikrinti skaidrų, nuo politinės valdžios institucijų nepriklausomą kandidatų atrankos procesą, Įstatymo projekte būtina apibrėžti atrankos komisijos įgaliojimus reitinguoti, pripažinti tinkamiausiais ir (ar) kitaip vertinti kandidatus.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>
	<p>3. Taip pat svarbu įtvirtinti atrankos komisijos sprendimo apskundimą dėl esminių procedūrinių pažeidimų, galėjusių</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas,</p>

	<p>turėti įtakos objektyviam atrankoje dalyvavusių asmenų įvertinimui (analogiškai Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 55¹ straipsnio 10 dalies nuostatomis dėl esminių pretendentų į teisėjus atrankos procedūros pažeidimų) bei Ministro Pirmininko pareigą atsižvelgti į atrankos komisijos pateiktą kandidatų vertinimą, t. y. teikti Vyriausybei atrankoje geriausiai įvertintą kandidatą (-us) arba motyvuotai siūlyti Vyriausybei kitą, t. y. ne atrankos komisijos geriausiai įvertintą atrankoje dalyvavusį kandidatą, išdėstant teikiamo siūlymo argumentus. Teisėjų tarybos išdėstytus siūlymus atitinkanti atrankos proceso schema demonstruotų teisinės valstybės institucijų tarpfunkcinę partnerystę bei skaidrumo standartų taikymą.</p>	<p>jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>
	<p>4. Tikslintina Įstatymo projekto 3 straipsniu siūlomo Vyriausybės įstatymo 53 straipsnio 3 dalies dispozicija, kurioje numatoma, kad atrankos komisija informuoja apie kandidatus, atitinkančius Vyriausybės nustatytus kriterijus atitinkamoms pareigoms eiti. Pažymėtina, kad kandidatai į ESTT teisėjus ir generalinius advokatus, EŽTT teisėjus turi atitikti ne tik Vyriausybės, bet ir Europos Tarybos ar Europos Sąjungos teisės aktuose kandidatams į aukščiau nurodytas pareigas nustatytus reikalavimus.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Papildytas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, jame nurodant informaciją kokius klausimus reguliuos po Įstatymo projekto priėmimo Vyriausybės nustatoma detali atrankos tvarka.</p>
	<p>5. Atsižvelgiant į tai, kad atrankos komisija būtų sudaroma Ministro Pirmininko potvarkiu, svarstyтина, kiek tikslingas Įstatymo projektu siūlomas įtvirtinti teisinis reglamentavimas, pagal kurį, atrankos komisijai įvykdžius atranką, informacija apie atrankos komisijos atrinktus kandidatus Ministrui Pirmininkui būtų teikiama per teisingumo ministrą, o ne tiesiogiai Ministrui Pirmininkui, kuris Vyriausybei teiktų nutarimo dėl konkrečių kandidatų siūlymo, nurodant ir siūlymo motyvus, projektą.</p>	<p>Neatsižvelgta. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymo projektą tam tikros funkcijos atrankų vykdyme yra pavedamos ir Teisingumo ministerijai (atrankos komisiją aptarnauja Teisingumo ministerija), manytina, kad Teisingumo ministrui pavedama funkcija informuoti Ministrą Pirmininką apie atrinktus kandidatus būtų tikslinga, siekiant sklandaus ir efektyvaus atrankų rezultatų pateikimo.</p>
	<p>6. Įstatymo projekto 3 straipsniu siūloma papildyti</p>	<p>Neatsižvelgta.</p>

	<p>Vyriausybės įstatymą 53 straipsniu, jo 4 dalyje įtvirtinant blanketinę normą, numatant, kad Vyriausybė, įgyvendindama Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 26 straipsnį, nustato kandidatų į EŽTT <i>ad hoc</i> teisėjų sąrašą atrankos tvarką. Teisėjų taryba pažymi, kad nors Įstatymo projekto aiškinamajame rašte ir nurodoma, jog Įstatymo projektu siekiama reglamentuoti ne tik kandidatų į ESTT teisėjus ir generalinius advokatus, EŽTT teisėjus, bet ir kandidatų į EŽTT <i>ad hoc</i> teisėjų sąrašą atrankos tvarką, tačiau Įstatymo projektu kandidatų į EŽTT <i>ad hoc</i> teisėjų sąrašą atrankos tvarka vis tik nėra reglamentuota.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad <i>ad hoc</i> teisėjų sąrašas EŽTT turi būti teikiamas kas ketveri metai, ir į tai, kad <i>ad hoc</i> teisėjai bylas nagrinėja tik išimtiniais atvejais, kai nėra ar negali dalyvauti bylos nagrinėjime nuo tos valstybės išrinktas teisėjas, Įstatymo projekto 53 straipsnio 4 dalyje tik numatoma, kad Vyriausybė nustatys kandidatų atrankos tvarką, kuri turėtų būti paprastesnė, lyginant su šio straipsnio 1-3 dalyje numatyta, kai siūloma į EŽTT teisėjo pareigas.</p>
--	--	--